

Agnetes arv er i gode hænder

Et stort stykke frivilligt arbejde har sikret den i Danmark sjældne bjergsalamander optimale leveforhold i skovene omkring Aabenraa. Lige nu er der mulighed for at støde på det lille dyr på den nyetablerede salamandersti.

Hette Thomsen
Foto: J.A.

AABENRAA: Historien begynder for mere end 70 år siden. Da 12-årige Uwe Hänel i 1948 i en biologiske på Aabenraa Statsskole rakte hånden op, mens lektor Agnete Bisgaard var ved at forklare, at der herhjemme fandtes to arter af salamander - lille vandalsalamander og stor vandalsalamander. Han ville da bare lige forsøke, at der også var en tredje art. Den med den røde mave. Bjergsalamanderen.

Fortællingen går, at Agnete Bisgaard i første omgang korrigerede Uwe og sagde, at der kun er to salamanderarter i Danmark. Men hun lod alligevel tvivlen komme den 12-årige til gode og sagde efter timen "så kom da og vis mig den".

Og da han en aften gik forbi biologikollet, spærrede hun øjnene op. Der svømmede tre bjergsalamander rundt. En ny art var fundet i Danmark, og den store nyhed gik landet rundt.

Uffe Scheer Mikkelsen løfter den lille glasbeholder op og peger. Den store er en han. Den lille en hun. Og hun er med ag, kan han se. Han har lige fået dem i Røllum Skov.

- Vi vil også kunne fange dem her. Men når man trampede rundt, som vi kom til at gøre, så søgte de ud på midten af vandhullet - og så var mine støvler ikke lange nok, forklarer han.

med glæde i stemmen fortæller, at den sønderjyske bjergsalamander i dag har det godt.

- Den kan ikke få det bedre, og det er den eneste pæde herhjemme, der er i sikker fremgang. Så bestanden er sikret nu, og den er ikke truet, forklarer han.

Et platonisk forhold
Dermed har næsten 50 års arbejde båret frugt. Uffe Scheer Mikkelsen var ung og nyansat på Aabenraa Kommunes laboratorium, da han blev shanghajet, som han kalder det, af Agnete Bisgaard. Den entusiasmerede biologiker var i 1974 af Naturfredningsrådet blevet spurgt, hvordan det egentlig stod til med bjergsalamander, som der havde været så megen postyr om der i slutningen af 1940'erne, og meldingen var nedslående. Der var tilsmældende ingen tilbage.

Men kort efter fik hun nyt om, at der stadig fandtes levende, og "så begyndte vi at køre lidt ud", husker Uffe Scheer Mikkelsen om begyndelsen på det, der blev til flere tusinde kilometer rundt i vandhuller i en stor del af Sønderjylland.

- Agnete var 68 dengang, jeg var 32. På et tidspunkt ringede hun hjem til min kone og berøttede hende med "forholdet er rent platonisk", fortæller han med et smil om den karismatiske lektor, der med pondas talte bjergsalamanderens sag i aviser og over for politikere.

- Da vi begyndte, var der et hul, hvor vi vidste, de var,

Uffe Scheer Mikkelsen og Bent Petersen er tidligere kolleger, og de har begge arbejdet urettetligt i Bjergsalamandergruppen. Der gik ikke mange minutter, inden de to havde fundet en lille vandalsalamander i det første af de fire vandhuller på den offentlige bjergsalamandersti. Foto: André Thorup

fandt i alt omkring 40 vandhuller, og da vi på et tidspunkt fik penge fra Verdensnaturfonden, besluttede vi, at de skulle bruge til at rense eksisterende huller eller etablere nye. De første 20 mærkede vi sammen med skovfogeden i Aarslev Skov. Da vi var færdige, sagde han "og så giver jeg 20 mere", fortæller Uffe Scheer Mikkelsen.

I 1997 døde Agnete Bisgaard, 93 år og aktiv til nærmest det sidste, men heldigvis døde Bjergsalamandergruppen ikke med hende. I et godt samarbejde med Naturstyrelsen, Aabenraa Kommune og private ledere er der i dag godt 250 vandhuller, hvor der er bjergsalamander. Den nordjyske forekomst er ved Aabenraa Sy-

Bjergsalamanderens findes i Danmark og kun i sønderjyske vandhuller - og ikke længere med nord end Aabenraa Syghus. Den kan let kendes på sin smukke, rød/orange mave. Foto: André Thorup

ellers i et bælte ned mod grænsen - flest i skovene lige syd for Aabenraa, men også i blandt andet Holbøl, Kølstrup, Hønsnap og Kolthund

Så godt har bestanden det nu, at Bjergsalamandergruppen i august sidste år i et samarbejde med Aabenraa Kommune lavede den første

rødmavede salamanders levende.

Tre arter i fire huller

Det er her, Uffe Scheer Mikkelsen viser glasset med de to nyfangede salamandere frem. På parkeringspladsen på Stubæk Stenbro - lige hvor markerne mod syd går over i skov. På meter derfra ligger det første af i alt fire vandhuller, som forbindes af en trampsti, og hvor der lige nu i alle fire huller - hvis man har en lille smule tålmodighed - kan fanges bjergsalamander, men også både stor og lille vandalsalamander.

- Alle tre arter er i alle fire huller, garanterer formanden for Bjergsalamandergruppen, og han håber, at det kan lokke interesserede

HAVNEREDAKTIONEN BJARNE LINDQUIST BENTSEN 7211 4007

Har din nabo fældsødet? Er din genbo blevet forfremmet? Eller har du andet nævneværdigt, du synes skal i avisen? Jeg tager imod både i færdige navnefortællinger og tip til nyheder. Madsand eller vadhaft et foto af personen, du ønsker omtalt. Det er naturligvis gratis at få markedsføring, reklamer, midler og omtaler af navnefortællinger på MENNESKER. side. Mail til: mennesker.aabenraa@ejb.dk

FAKTA

SÅDAN FINDER DU BJERG SALAMANDERSTIEN

Starten på trampestien finder man ved en lille, nylagt parkeringsplads på den østlige side af vejen Stubæk Stenbro, lige hvor markerne mod syd går over i skov.

Stubæk Stenbro kommer man til enten ved at køre mod nord fra Lundsbjerg Industriby.

Den omkring 600 meter lange sti fører forbi fire små vandhuller, der ligger på sønre i skovbrynet.

Både på parkeringspladsen og ved de fire vandhuller er der sat informationskiltet op, så man kan blive klogere i forhold til, hvad man kan se de enkelte steder. Her man lidt tålmodighed, vil man kunne fange alle tre salamanderarter på en tur ad stien. Foto: André Thorup

Fra venstre Jens Scheer Mikkelsen, Uffe Scheer Mikkelsen og Bent Petersen, der er med i bestyrelsen i Bjergsalamandergruppen, mens Jens Justesen som privat entreprenør i mange år har klarer arbejdet med at grave nye vandhuller og rense de eksisterende op. Yderst til højre Kirsten Mikkelsen, medhjælpende hustru, som hun kalder sig. Foto: André Thorup

Farmer Kirsten, for Jens, Alno på 9 år og Maria på 12 år er også fanger ind af interesse for bjergsalamanderne. Kirsten hjælper til med det praktiske, mens Jens er medlem af bestyrelsen. De to døtre er mest med, når det er skovture og ikke arbejdsdage ved vandhullerne. Foto: André Thorup

Den lille vandalsalamander nyder også de mange vandhuller i skovene omkring Aabenraa, så man vil kunne fange både den, Bjergsalamander og den store vandalsalamander, hvis man har lidt tålmodighed. Der er dog forbudt at gøre andet end kigge og sætte dem forsigtigt ud igen. Foto: André Thorup

- Vi har lavet den med det formål, at bedeuforsalder kan tage deres børnebørn med. For børn kan lære rigtig meget af deres bedsteforældre.

Selv har han sørget for, at interessen er gået i arv. De to sønner, Jens og Ulrik, har været med både ude at håndgrave huller, som gruppen gjorde tidligere, og rense op, og de er aktive i gruppen i dag. Og klar til at tage over, når kræfterne ikke rækker længere for deres far.

- Han er virkelig en ildsjæl. Så meget ud kommer min bror og jeg nok ikke til at bruge på det, men arbejdet er jo også nået dertil, hvor vandhullerne er sikret. Fremover handler det primært om at få dem vedligeholdt, siger Jens Scheer Mikkelsen, der ikke kommer i

gang med det arbejde lige med det samme.

59 dyr i et vandhul
For det har hans far stadig fuldt overblik over. Her i foråret besøger han sammen med andre fra gruppen de mange vandhuller og vurderer, hvilke der skal renses op til november, når ynglen er kravlet på land. Gruppen har årligt 30.000 kroner fra Aabenraa Kommune til arbejdet med at pleje de kom-

UFFE SCHEER MIKKELSEN, FORMAND BJERG SALAMANDERGRUPPEN

munale og private vandhuller, mens plejen af de statslige områder sker i samarbejde med Naturstyrelsen.

- I august og september er vi gerne ude at tage stikprøver af, hvordan det ser ud med ynglen. Og når vi plejer vandhullerne, så forbereder vi jo forholdene for alt andet også, og det er vi lige så interesserede i. Vi har fundet 75 forskellige kre i et vandhul - og det var bare dem, vi kunne se med det blotte øje,

fortæller Uffe Scheer Mikkelsen.

Lige nu er salamanderne i vandet for at lægge æg. Hartmann lægger sit æg ad gangen, som det med bagbenene omhyggeligt folder søgræs omkring. Mens ynglen lever videre i vandhullerne indtil efteråret, kravler de voksne på land allerede i juli, hvor de lever af barkbebidere, små orme og andet småkravl.

- Der kan man være heldig at vippe en sten og finde dem, forklarer Uffe Scheer Mikkelsen, der nu med sinde kan luke andre end kendere ind i bjergsalamanderens sønderjyske rige. For nu har den det godt. Takket være en ihærdig biologiker og hendes trofaste arvtager.